दूरदृष्टी: गावातील सर्व घरांसाठी वैयक्तीक नळजोडणीव्दारे मापदंडानुसार गुणवत्ता पुर्ण आणि दर्जेदार पाणीपुरवठा, उत्तम पाणी व्यवस्थापन, शेतीसाठी आणि पाण्याच्या सर्व गरजा पुर्ण होतील इतकी मुबलक पाण्याची उपलब्धता, आणि पाण्याचा पुर्नवापर आणि पुर्नभरण याव्दारे जल परिसंस्था जतन करणे.

पाणी जीवनासाठी आवश्यक आहे

घरगुती
उपक्रम

सामाजिक संस्था
शाळा/आरोग्य
केंद्रे

कृषी आणि
संलग्न उपक्रम

कार्यात्मक
शौचालये –
सार्वजनिक/बाजार
ठिकाणी

उद्योग

घरांमध्ये
कार्यात्मक
शौचालये

स्वच्छता

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

स्थानिक उद्दिष्टे आणि लक्ष्ये

1. सर्वांसाठी पुरेसे स्वच्छ पाणी आणि पिण्यायोग्य पाणी सुविधांची उपलब्धता
2. गावांमध्ये स्वच्छता सुविधा उपलब्ध करून देणे.
3. घरगुती शौचालयाचा 100% वापर सुनिश्चित करणे.
4. सांडपाणी प्रक्रिया आणि शुद्धीकरणावर यंत्रणा विकसित करणे.

स्थानिक उद्दिष्टे आणि लक्ष्ये

5. 100% हागणदारी मुक्त गाव करणे.

6. भूजलसाठा व पातळी कमी होणे, आर्सेनिकमुळे पाणी दूषित होणे, पाऊस पाणी संकलन आणि भूजल पुनर्भरण यावर लक्ष देणे.

7. नैसर्गिक संसाधनांच्या संवर्धनाद्वारे परिसंस्थेचे रक्षण करणे.

ग्रामपंचायतीची भूमिका

पाणी आणि स्वच्छता विषयक साधन संपत्तीचा / मालमत्तेचा योग्य वापर आणि व्यवस्थापन या प्रमुख घटकांवर सर्व कुटुंबांना शिक्षित करणे.

शाळा आणि अंगणवाडीत मुला-मुलींसाठी पुरेशा आणि कार्यरत स्वच्छतागृहांची उपलब्धता करणे.

बाजार आणि ग्रामपंचायत आवारांसह सार्वजनिक ठिकाणांच्या स्वच्छतागृहांची देखभाल सुनिश्चित करणे.

ग्रामपंचायतीची भूमिका

- पाणीपुरवठा आणि सांडपाणी व्यवस्थापनासाठी योग्य तंत्रज्ञान निवडणे उदा. शोष खड्डे, परसबाग, मॅजिक पिट्स , इत्यादी.
- पुरेसा पाणीपुरवठा, पिण्याचे पाणी आणि पाण्याचे विश्लेषण आणि मोजमाप सुनिश्चित करण्यासाठी संबंधित यंत्रणेशी संपर्क साधणे.
- अस्तित्वात असलेल्या आणि तयार केल्या जाणाऱ्या मालमत्तेचे व्यवस्थापन करण्यासाठी ग्रामविकास समितीची स्थापना आणि त्यांची क्षमतावृद्धी करणे.

ग्रामपंचायतीची भूमिका

- आधुनिक शेती आणि आधुनिक पाणी वापर तंत्रज्ञानाचा प्रचार प्रसार करणे.
- जलस्रोतांचे रक्षण करणे आणि पाण्याच्या गुणवत्तेचे निरीक्षण करणे.
- पिण्याच्या पाणी पुरवठ्याच्या पायाभूत सुविधांची देखभाल करण्यासाठी नियतकालिक देखभालीची योजना तयार करणे.

ग्राम समित्या बळकट करणे

पाणी आणि स्वच्छतेसाठी काम करणाऱ्या ग्राम समित्या

स्थानिक समित्या/संस्था/ ग्राम आरोग्य , पोषण , पाणी पुरवठा आणि स्वच्छता समिती / स्वयंसहाय्यता गट

सर्वंकष समृद्धी व निरोगी गावासाठी तसेच सर्वसमावेशक नियोजनासाठी सहभागी होणाऱ्यांची क्षमता बांधणी सुनिश्चित करणे.

ग्रामपंचायत सभा

अल्प खर्च -
विना खर्च उपक्रम

पाणी तपासणीसाठी पाण्याचे नमुने गोळा करणे आणि पाणी तपासणी प्रयोगशाळेत हस्तांतरित करणे.

पिण्याच्या पाण्याचे सर्व स्त्रोत चिन्हांकीत करणे .

पाण्याशी संबंधित समस्यांवर जनजागृती उपक्रम आयोजित करणे.

सर्व घरांमध्ये पिण्याच्या पाण्याची उपलब्धता करणे.

देखभाल दुरूस्तीसाठी प्रत्येक कुटुंबाकडून पाणीपट्टी शुल्क संकलन करणे.

ग्रामपंचायती खालील योजना व संसाधनांचे सहाय्य घेवू शकतील

- जल जीवन मिशन
- राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम
- स्वच्छ भारत मिशन (ग्रामीण)
- महिलांच्या संरक्षण आणि सक्षमीकरणासाठी मिशन
- राष्ट्रीय नदी संवर्धन कार्यक्रम
- नदी खोरे व्यवस्थापन
- राष्ट्रीय गंगा योजना आणि घाट कामे
- राष्ट्रीय जल अभियान
- नद्या जोडणे प्रकल्प
- पूर व्यवस्थापन आणि सीमा क्षेत्र कार्यक्रम

- महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा
- प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना
- जल संसाधन विकास माहिती प्रणाली
- भूजल व्यवस्थापन आणि नियमन
- राष्ट्रीय जलविज्ञान प्रकल्प
- नैसर्गिक संसाधने आणि परिसंस्थेचे संवर्धन
- पर्यावरणीय धोरण, नियोजन आणि परिणाम मूल्यमापनासाठी निर्णय समर्थन प्रणाली
- ग्रामीण शहरी विकास- रूर्बन

सत्यमेव जयते

गावाला मदत करू शकणारे घटक

- पाणीपुरवठा योजना चालक
- गवंडी
- महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजने अंतर्गत नोंदणी झालेले अकुशल , कुशल मजूर
- आरोग्य कर्मचारी
- शिक्षक
- पाणी पुरवठा व स्वच्छता आणि इतर शासकीय विभागातील अधिकारी आणि कर्मचारी

- स्वयंसहाय्यता बचत गट
- स्वच्छता दूत
- जलसुरक्षक
- ग्राम, आरोग्य , पोषण , पाणी पुरवठा आणि स्वच्छता समिती
- आरोग्य कर्मचारी
- युवक –युवती
- सेवाभावी संस्था , सामाजिक समूह संघटना
- विविध पाणी समित्या

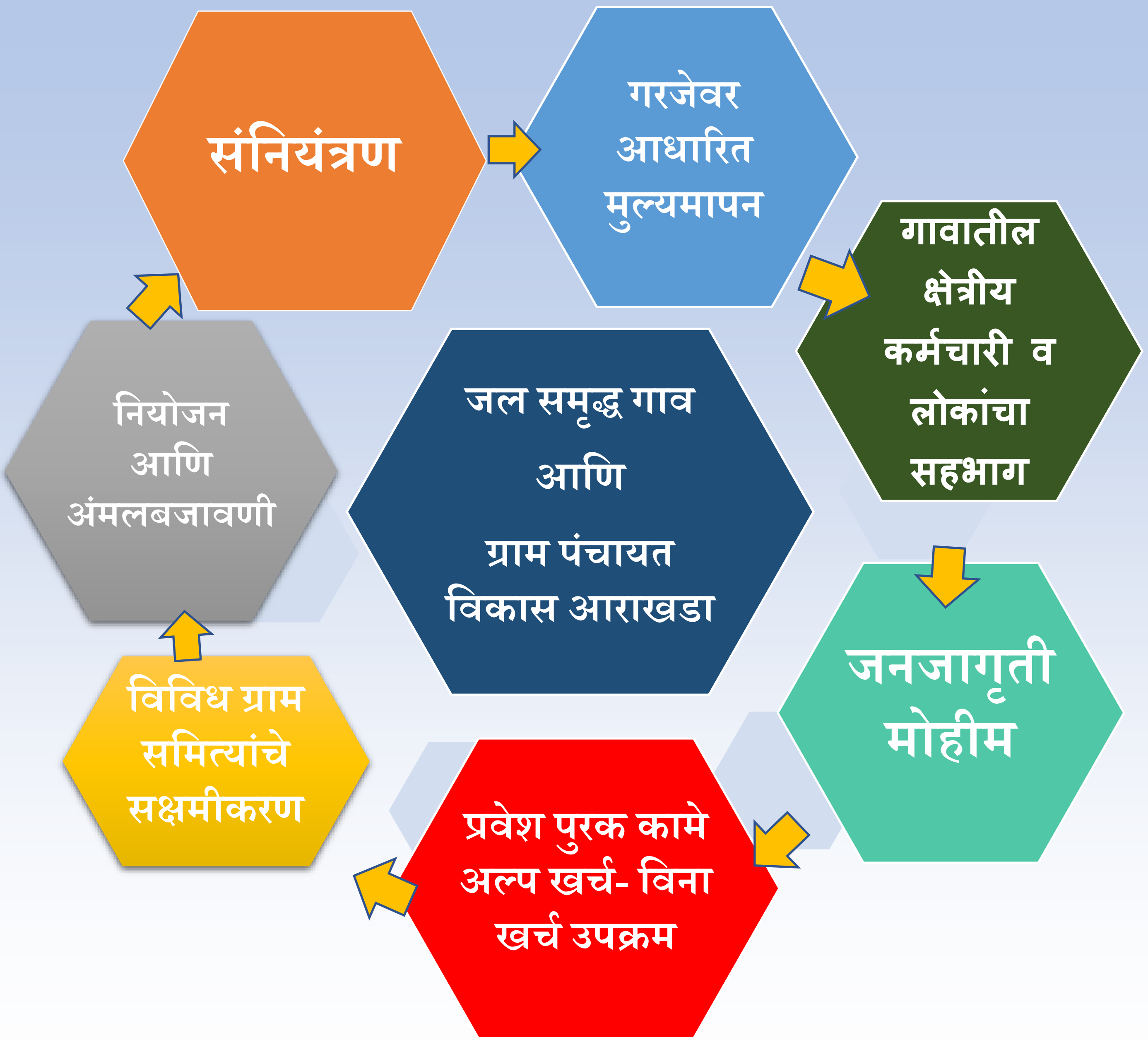
जल समृद्ध गाव
आणि
ग्राम पंचायत
विकास आराखडा
संनियंत्रण
गरजेवर
आधारित
मुल्यमापन
गावातील
क्षेत्रीय
कर्मचारी व
लोकांचा
सहभाग
जनजागृती
मोहीम
प्रवेश पुरक कामे
अल्प खर्च- विना
खर्च उपक्रम
विविध ग्राम
समित्यांचे
सक्षमीकरण
नियोजन
आणि
अंमलबजावणी

पाणी हे आनंद, ऊर्जा, आरोग्य आणि पवित्रतेचा स्त्रोत आहे
आणि आई प्रमाणे जीवन देणारे आहे !
SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS